

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
Odsjek za zapadnoslavenske jezike i književnost
Katedra za češki jezik i književnost
Smjer: prevoditeljsko-kulturološki

Helena Gluhak
Glagol IMATI u hrvatskom, češkom i njemačkom jeziku
Diplomski rad

Mentor: prof. dr. sc. Dubravka Sesar

Zagreb, lipanj 2017.

Sadržaj:

1. Uvod.....	1
2. Osnovne značajke glagola IMATI	2
2.1. Glagolsko stanje	2
2.2. Glagolski vid	2
2.3. Glagolska prelaznost	2
2.4. Osnovni oblici glagola imati	3
2.4.1. Ostali glagolski oblici.....	5
2.5. Haben kao pomoćni glagol.....	5
3. Povezanost rječnika i gramatike	6
4. Glagol imati kao rječnička natuknica	8
4.1. Imati.....	8
4.2. Mít	10
4.3. Haben.....	12
5. Funkcije glagola imati.....	15
5.1. Objektni glagol.....	15
5.1.1. Posvojnost	16
5.1.1.1. Vlasnički odnosi ili odnosi posjedovanja	17
5.1.1.1.1. Razlike.....	17
5.1.1.2. Odnosi cjelina-dio/dio-cjelina	18
5.1.1.2.1. Razlike.....	18
5.1.1.3. Rodbinski i socijalni odnosi	19
5.1.1.4. Pseudoposvojni odnosi	19
5.1.1.4.1. Razlike.....	19
5.2. Egzistencijalno-lokacijski glagol.....	20
5.2.1. Egzistencijalno-lokacijska rečenica u hrvatskom jeziku	21
5.2.2. Egzistencijalno-lokacijska rečenica u njemačkom i češkom jeziku	23
5.2.3. Egzistencijalno-empatijska rečenica.....	24
5.3. Modalni glagol	25
5.3.1. Mít	26
5.3.2. Imati i haben	27
6. Posebnosti glagola IMATI	29
6.1. Povratni glagol mít se i sich haben.....	30
6.2. Imati i mít u posvojno-rezultativnim konstrukcijama	30

6.3. Haben + prijedlozi	31
7. Frazemi s glagolom IMATI	33
8. Zaključak.....	38
9. Literatura.....	39
10. Sažetak na češkom jeziku (Shrnutí).....	41

1. Uvod

Potaknuta bogatstvom jezičnih sustava hrvatskog, češkog i njemačkog jezika i uz savjet mentorice odlučila sam istražiti sličnosti i različitosti glagola imati u svakom od triju jezika. U školi nas uče da je glagol glavni pokretač rečenice i da o njemu ovisi njezin ustroj. Osim što svaki glagol nosi semantičko značenje, uz njega vežemo i određena gramatička značenja što čini glavnu okosnicu ovog diplomskog rada.

Na početku su navedene osnovne karakteristike, ali i neke posebnosti glagola imati u sva tri jezika, što je bio temelj za daljnju usporedbu. Primjere sam crpila iz jednojezičnih rječnika jer oni u pravilu donose najviše značenja. Uz Anićev *rječnik hrvatskog jezika*, *slovník spisovného jazyka českého* i *Duden-Deutsches Universalwörterbuch* korišteni su primjeri s internet portala slovník.cz te primjeri iz vlastitog jezičnog iskustva.

Glavni dio posvećen je funkcijama glagola imati koje su podijeljene na tri dijela. Glagol imati obrađen je kao objektni, egzistencijalno-lokacijski i modalni glagol. Svako od triju gramatičkih značenja ima teorijsku podlogu koja je potkrijepljena primjerima.

Frazemi koji kao sastavnicu sadržavaju glagol imati obrađeni su u završnom dijelu rada. Ciljano su odabrani frazemi koji su najčešći u govoru i na kojima se može lako raspoznati sličnost, odnosno različitost triju jezika.

Krajnji cilj ovog rada bio je prikazati kompleksnost jezičnih sustava, ali i činjenicu da koliko god se jezici razlikuju, toliko su međusobno slični.

2. Osnovne značajke glagola IMATI

Glagoli su po definiciji punoznačne, autosemantične ili leksičko-gramatičke riječi što znači da uz svoja leksička značenja koja nalazimo u rječnicima imaju i određen broj gramatičkih značenja. Oni su među punoznačnim riječima jedina promjenjiva vrsta s posebnom fleksijom – oni se sprežu, odnosno konjugiraju. Glagol imati označava stanje i konjugira se po licima u oba broja.

Osim potvrdne, imati ima i niječnu verziju. U hrvatskom glasi *nemati*, u češkom *nemít*, a u njemačkom niječni oblik ovisi o tome negiramo li cijelu rečenicu (negiranje predikata) ili samo imenicu u rečenici:

Danas **nemam** vremena. Dneska **nemám** čas. Heute **habe** ich **keine** Zeit / Dieses Buch **habe** ich **nicht** gelesen.

2.1. Glagolsko stanje

Specifičnost glagola imati je ta da ne može tvoriti pasiv:

Ivan ima knjigu. Ivan *má* knihu. Ivan hat ein Buch./ *Knjiga je imana. *Kniha je jmína¹.
*Ein Buch wird gehabt.

2.2. Glagolski vid

Vid je glagolska kategorija karakteristična za hrvatski, a i za druge slavenske jezike, u našem slučaju za češki jezik (<http://hrvatskijezik.eu/glagoli/>). Glagoli imati i mít su prema vidu nesvršeni glagoli i nemaju svog svršenog parnjaka. Njemački jezik ne razlikuje glagole prema glagolskom vidu.

2.3. Glagolska prelaznost

Prelaznost je osobina glagola da mu radnja prelazi ili ne prelazi na objekt (<http://hrvatskijezik.eu/glagoli/>). Glagol imati je u sva tri jezika u većini slučajeva prelazni, odnosno tranzitivni glagol što znači da traži dopunu u akuzativu:

Marko **ima** bicikl. Marko **má** jízdní kolo. Marko **hat** ein Fahrrad.

---

¹Iako u češkom postoji trpni oblik glagola imati, on je zastarjeli te se ne koristi.

Osim što je prelazni, on je i povratni glagol u češkom i njemačkom, ali ne i u hrvatskom jeziku. U povratnom obliku glagol dobiva novo značenje:

Jak **se máš**? (Kako si?)

Sie **haben sich** vielleicht. (Vjerojatno se svađaju.)

2.4. Osnovni oblici glagola imati

Glagol imati pojavljuje se u dva osnovna oblika: glagolski oblik vremena i načina. Najčešći oblici vremena su prezent, perfekt, preterit², pluskvamperfekt, futur I i futur II te imperativ kao oblik načina. Glagol imati je specifičan po tome što se mu, osim u hrvatskom, u prezentu, perfektu, pluskvamperfektu i preteritu mijenja infinitivna, odnosno prezentska osnova (ovisno o tome o kojem glagolskom vremenu je riječ):

Prezent:

imati: 1. imam, 2. imaš, 3. ima, 1. imamo, 2. imate, 3. imaju

mít: 1. mám, 2. máš, 3. má, 1. máme, 2. máte, 3. mají

haben: 1. ich habe, 2. du hast, 3. er / sie / es hat, 1. wir haben, 2. ihr habt, 3. sie / Sie³
haben

Perfekt:

imati: 1. imao-la sam, 2. imao si, 3. imao-la-lo je, 1. imali smo, 2. imali ste, 3. imali-le-
la su

mít: 1. měl-a jsem, 2. měl jsi, 3. měl-a-o, 1. měli jsme, 2. měli jste, 3. měli-y-a

haben: 1. ich habe gehabt, 2. du hast gehabt, 3. er / sie / es hat gehabt, 1. wir haben
gehabt, 2. ihr habt gehabt, 3. sie / Sie haben gehabt

Preterit:

haben: 1. ich hatte, 2. du hattest, 3. er/sie/es hatte, 1. wir hatten, 2. ihr hattet, 3. sie/Sie
hatten

---

² Glagolski oblik specifičan za njemački jezik (usporediv s hrvatskim aoristom). Češki naziv „preterit“ odnosi se na vrijeme koje se u drugim slavenskim jezicima naziva perfektom.

³ Zamjenica *sie* pisana malim slovima odnosi se na množinu (oni, one ili ona), a velikim slovom na jednu ili više osoba kojima se obraćamo iz poštovanja.

Pluskvamperfekt:

imati: 1. bio-la sam imao-la, 2. bio si imao, 3. bio-la-lo je imao-la-lo, 1. bili smo imali, 2. bili ste imali, 3. bili-le-la su imali-le-la

haben: 1. ich hatte gehabt, 2. du hattest gehabt, 3. er / sie / es hatte gehabt, 1. wir hatten gehabt, 2. ihr hattet gehabt, 3. sie / Sie hatten gehabt

Futur I:

imati: 1. imat ću, 2. imat ćeš, 3. imat će, 1. imat ćemo, 2. imat ćete, 3. imat će

mít: 1. budu mít, 2. budeš mít, 3. bude mít, 1. budeme mít, 2. budete mít, 3. budou mít

haben: 1. ich werde haben, 2. du wirst haben, 3. er / sie / es wird haben, 1. wir werden haben, 2. ihr werdet haben, 3. sie / Sie werden haben

Imperativ:

imati: 1. Ø, 2. imaj, 3. neka ima, 1. imajmo, 2. imajte, 3. neka imaju

mít: 1. Ø, 2. měj, 3. ať / kéž má, 1. mějme, 2. mějte, 3. ať / kéž mají

haben: 1. Ø, 2. hab, 3. Ø, 1. Ø, 2. habt, 3. Ø / haben Sie

U prezentu se osnova glagola mít mijenja kroz sva lica i u oba broja, dok haben svoju osnovu mijenja samo u prvom i drugom licu jednine. Perfekt glagola imati ubrajamo u složeno prošlo vrijeme. U hrvatskom i češkom se on tvori pomoću prezenta pomoćnog glagola biti⁴ i glagolskog pridjeva radnog (participa aktivnog). Pritom se osnova glagola mít mijenja u svim licima i u oba broja. Jedina je razlika što se u češkom za 3. licu jednine i množine ne koristi pomoćni glagol. Njemački za tvorbu perfekta koristi prezent pomoćnog glagola imati i particip perfekta glagola imati koji ostaje nepromijenjen kroz sva lica i oba broja. Preterit je glagolski oblik koji je karakterističan isključivo za njemački i češki jezik, dok bi se u hrvatskom mogao usporediti s aoristom. Pluskvamperfekt nalazimo u hrvatskom i njemačkom, ali ne i u češkom jeziku. To je pretprošlo vrijeme koje se tvori od perfekta pomoćnog glagola biti i glagolskog pridjeva radnog u hrvatskom i od preterita pomoćnog glagola imati i participa perfekta u njemačkom. Futur I je buduće vrijeme koje se u sva tri jezika različito tvori. U hrvatskom se sastoji od nenaglašenog prezenta pomoćnog glagola htjeti i infinitiva bez krajnjeg -i⁵, u češkom od svršenog oblika glagola být i infinitiva, a u

---

⁴ U hrvatskom nenaglašeni oblik.

⁵ U slučaju kad infinitiv prethodi prezentu pomoćnog glagola.

njemačkom od prezenta glagola werden i infinitiva. Uz navedene glagolske oblike vremena razlikujemo i osnovni oblik glagolskog načina, odnosno imperativ. Imperativ u sva tri jezika predstavlja zapovjedni način. Najčešće ima oblike samo za 2. lice jednine i 1. i 2. lice množine, no za 3. lice jednine i množine zapovijed možemo izraziti opisno: U hrvatskom se za 3. lice jednine i množine u tvorbi imperativa koristi riječca neka + prezent glagola imati (Težak, Babić 1992: 126). U češkom je slična situacija, samo što se tu koristi riječca ať ili kéž⁶ + prezent glagola mít (Ribarova 1991: 99). U njemačkom 3. lice jednine te 1. i 3.⁷ lice množine nemaju zamjenski oblik za imperativ, no za 3. lice množine koristi se takozvani oblik iz poštovanja pri čemu se uz glagol dodaje zamjenica Sie⁸ (Helbig, Buscha 2001: 172).

2.4.1. Ostali glagolski oblici

Uz već navedene spomenimo još infinitiv kao neodređeni glagolski oblik. U hrvatskom u slučaju glagola imati infinitiv završava na -ti, u češkom na -t , a u njemačkom na -en. Od glagolskih oblika vremena imati može tvoriti imperfekt i futur II, a haben samo futur II. Hrvatski i češki jezik razlikuju kondicional⁹ kao glagolski način, dok u njemačkom postoji konjunktiv pomoću kojeg se tvore različite kondicionalne rečenice. Glagol imati tvori u sva tri jezika glagolski prilog sadašnji i prošli¹⁰. U hrvatskom glasi imajući, odnosno imavši, u češkom maje¹¹, majíc¹² i majíce¹³ (s iznimkom da mít ne može tvoriti glagolski prilog prošli), a u njemačkom habend, odnosno gehabt.

2.5. Haben kao pomoćni glagol

Osim što vrši funkciju punoznačnog glagola, haben također vrši funkciju pomoćnog glagola u složenim glagolskim vremenima kao što su perfekt i pluskvamperfekt:

Gestern **haben** sie in einem Restaurant **gegessen**. Er **hatte** ihn am Sonntag im Krankenhaus **besucht**.

Imati u svim trima jezicima funkcionira kao modalni glagol pri čemu „oponaša“ službu pomoćnog glagola. Da bismo bolje razumijeli njegovu funkciju, valja poznavati podjelu

---

⁶ Čestica kojoj izražavamo želju i koja je donekle knjiška.

⁷ Odnosi se na zamjenicu sie koja se piše malim slovom i označava više osoba.

⁸ Zamjenica koju pišemo velikim slovom jer se odnosi na osobu kojoj se obraćamo iz poštovanja (kao u hrvatskom i češkom Vi/Vy).

⁹ Kondicional I (sadašnji) i kondicional II (prošli).

¹⁰ U njemačkom je to partizip prezenta, odnosno particip perfekta.

¹¹ Muški rod.

¹² Ženski i srednji rod.

¹³ Množina.

glagola na pomoćne, odnosno kopulativne glagole o čemu se više riječi biti u odlomku o modalnoj funkciji glagola imati.

3. Povezanost rječnika i gramatike

Tafra (2005: 139) u svojoj knjizi navodi: „Rječnik jest popis riječi s njihovom semantičkom identifikacijom kao što je cjenik popis cijena, pravilnik popis pravila i sl“. Smatra se da rječnici predstavljaju jezična pomagala iz kojih se uči i zato oni moraju biti pouzdani vodiči kroz jezik. Opće je poznato da je sastavljanje rječnika dug i mukotrpan posao koji zahtijeva timski rad i unaprijed razrađene faze rada. Za rječnike je uobičajeno da se sastoje od takozvane lijeve i desne strane. Na lijevoj strani se nalazi abecedni popis leksičkih jedinica, a s desne semantička obilježja pojedine riječi. No rječnik bi uz navedeno trebao dati i osnovne gramatičke podatke o određenoj jedinici (ovisno o kojoj vrsti riječi se radi), odnosno svako odstupanje od pravila jer upravo su izuzeci važna obavijest za korisnika rječnika (Tafra 2005: 170). Korisnici rječnika posežu za rječnikom ne samo u potrazi za semantičkim obilježjima određene jedinice, nego i zbog gramatičkih podataka kojih nikada nije previše u rječniku. Time se osigurava da će leksičku jedinicu pravilno upotrijebiti u rečenici. Koliko će se morfoloških, koliko sintaktičkih, a koliko semantičkih obilježja ugraditi u rječnik ovisi o tipu i obujmu rječnika, ali i o leksikografima koji često ne vode računa o leksičkim i gramatičkim obilježjima u leksičkoj jedinici te o njihovoj međuovisnosti (Tafra 2005: 126,133). Tako će jednosveščani rječnik imati manje gramatičkih podataka, a višesveščani više.

Kako danas rječnici više ne donose popis izoliranih jezičnih jedinica, nego im je zadaća da identificiraju značenja riječi upotrebljenih u komunikaciji, korisnik od njih očekuje „točnu informaciju o značenju jedinice, o njezinu pravilnom liku, o njezinim oblicima (ako je promjenjiva), o sintaktičkim ograničenjima njezine upotrebe, o njezinim pragmatičkim i komunikacijskim posebnostima, ali i o njezinim paradigmatskim vezama“ (Tafra 2005: 169). Iako je gramatički podatak u rječniku važniji za stranca koji uči neki jezik, izvornom govorniku je on također često brži izvor za gramatičku informaciju nego neki drugi jezični priručnik u kojem često neće naći traženi podatak (Tafra 2005: 170). Stoga je odluka o tome koje gramatičke podatke unositi u rječnik složena.

No rječnik ne bi smio robovati gramatici. Gramatika opisuje sve što je sustavno, a rječnik opisuje i anomalije, odnosno ona obilježja leksičke jedinice koja su važna za jezičnu komunikaciju. U većini slučajeva se rječnik i gramatika poklapaju, ali ima i odstupanja. Tako je u rječniku uobičajeno uz natuknicu staviti odrednicu vrste riječi prema tradicionalnoj

gramatičkoj podijeli na vrste. S jedne strane su tu gramatika i rječnik usuglašeni, s druge strane nailazimo na odstupanja. Gledajući sa semantičkog aspekta, leksičke jedinice često nose više od jednog značenja. Pritom Tafra (2005: 173) tvrdi „da je moguće da se one nepotpuno obrade što dovodi do krive slike o semantičkoj strukturi, ali i o gramatičkim obilježjima leksičke jedinice. Naime, promjene značenja znaju izazvati promjene gramatičkih obilježja, što bi rječnik korisniku trebao pokazati.“ U semantičkoj obradi višeznačnih jedinica polazi se od općeg prema metaforičkom značenju, drugim riječima nije svejedno kojim će se redoslijedom navoditi značenja.

Mnogo je rasprava na temu odnosa gramatike i rječnika, leksičkog i gramatičkog značenja, ali činjenica je da niti rječnik može bez gramatike niti gramatika bez rječnika (Tafra 2005: 125). „Rječnik je ipak slika vremena u kojem je nastao, slika društvenog života zajednice, njezine jezične politike i posrednik među kulturama te bi kao takav trebao predstavljati okosnicu jezika koji opisuje“ (Tafra 2005: 201).

4. Glagol imati kao rječnička natuknica

Da bismo što lakše i preciznije usporedili glagol imati u hrvatskom, češkom i njemačkom jeziku odabrani su jednojezični rječnici: *Rječnik hrvatskog jezika* Vladimira Anića, *Slovník spisovného jazyka českého* i *Duden-Deutsches Universalwörterbuch*. Iako su za rad odabrani jednojezični opći rječnici, koji su u većini slučajeva objasnidbeni pa donose i više značenja i objašnjenja pojedinih značenja, to ne znači da donose i više gramatičkih podataka. Svaki od triju rječnika glagol imati navodi u infinitivu¹⁴. U hrvatskom je uz imati naveden njegov oblik u prezentu, glagolski prilog sadašnji, glagolska imenica i niječni oblik. Češki rječnik uz mít navodi oblik za 1. lice jednine, imperativ, oblik za prošlo vrijeme, trpni oblik i glagolski prilog sadašnji za muški rod. Duden navodi dva rječnička članka za glagol imati. Uz prvi, osim infinitiva, navodi oznaku za nepravilni glagol, oblik za 3. lice jednine i podatke o porijeklu riječi. Uz drugu natuknicu navodi također oznaku za nepravilnost i obilježje pomoćnog glagola. Anić navodi 5 osnovnih značenja glagola imati koje dalje raščlanjuje na nekoliko značenja s definicijama i primjerima. Uz neke navodi i gramatičke podatke kao što su rekcija (koga, što), mogućnost tvorbe s infinitivom i upotreba glagola imati uz određeno glagolsko lice. Frazeme navodi na kraju i označuje ih □. Slovník spisovného jazyka českého navodi 13 značenja za glagol mít i 3 za mít se. Uz svako značenje navodi određeni gramatički podatak (uglavnom rekciju), definicije i puno više primjera nego Anić. Frazeme označava ♦ i obrađuje ih uz pojedina značenja glagola. Duden, kao što je već napomenuto, navodi dvije natuknice glagola haben. Uz prvu navodi ukupno 13 značenja koje, kao i Anić, dalje raščlanjuje, a uz drugu 2 značenja. Duden ne navodi gramatičke podatke o rekciji jer haben uz sebe traži samo i jedino objekt u akuzativu, ali uz posebna značenja navodi ograničenja. Duden frazeme označava **R**¹⁵ i obrađuje ih unutar rječničkog članka. Osim frazema nailazimo na idiomatske izričaje koje Duden označava * i navodi ih na kraju primjera uz značenja kojima pripadaju.

4.1. Imati

imati *nesvrš.* <prez. imām, *pril. sad.* imajūći, *gl. im.* imānje> *opr.:* nemati **1. a.** (koga što) biti vlasnik; posjedovati [~ *kuću*; ~ *novaca*; ~ *svega dovoljno*] **b.** (Ø) *razg.* biti imućan, dovoljno posjedovati **2.** (koga, što) **a.** posjedovati neku osobinu [~ *plave oči*, ~ *široka ramena*] **b.** odlikovati se čime [~ *pamet* biti pametan; ~ *ugled* biti ugledan] **c.** raspolagati čime, uživati što, biti okružen [~ *dobre uvjete*; ~ *povoljan vjetar*; ~ *sreće*] **d.** biti opskrbljen, providen čime,

¹⁴ *Slovník spisovného jazyka českého* glagol imati navodi u zastarjelom obliku infinitiva na –ti.

¹⁵ Redewendung.

opisan čime, nositi na sebi [~ *šešir na glavi*; *kutija ima poklopac*] **e.** biti u nekom stanju, biti obuzet; osjećati [~ *volju*; ~ *namjeru*; ~ *osjećaj*; ~ *glavobolju*] **f.** biti pred čim što treba uraditi, što se treba dogoditi [~ *sastanak*; ~ *obvezu*] **g.** biti u nekom odnosu s kim [~ *sina*; ~ *obitelj*; ~ *prijatelje*] **h.** biti određene mjere, biti izražen mjerom [*zid ima tri metra*] **i.** biti određene starosti; navršavati [~ *dvadeset godina*] **3.** (s inf.) **a.** trebati, morati [*što to ima značiti?*; *imaš to uraditi*] **b.** željeti, namjeravati [*što imate reći?*] **4.** (< 3. l. *jd.*> + koga, čega) postojati, pojavljivati se kao činjenica s kojom valja računati, objektivno biti uočen kao nešto s čim treba računati [*ima Boga* **a.** (doslovno s uvjerenjem) postoji, ne sumnjam u njegovo postojanje **b.** *razg.* (kad se nešto dogodi kako govornik misli da je pravedno) [A: *Čujem da je M slomio nogu i da leži u krevetu* B: *Ima Boga*] **c.** (u raznim vezama riječi) [*toga ima* (ob. uz odgovarajuću intonaciju i gestu) ima toga mnogo; *ima tu poslova i poslova*; *ima tu svega* (*i svačega*) = ima tu koječega; *ima (hrane)* = ima u velikoj količini, ima u obilju, ima vrlo mnogo, koliko hoćeš, koliko ti duša želi, ima više nego što treba **5. reg.** smatrati, držati [*imati za zlo*]

□ ~ **pravo** biti u pravu; ~ **u glavi** biti pametan; **imao-nemao** nije važno da li imaš, svejedno je; **šta (tu) imarazg.** nema se što dodati, sve je to tako; **(ako) ima pravde** (ako) pravda postoji; ~ **(zrno) soli (u glavi)** biti pametan, znati rasuđivati; **ima se provesti (u roku od osam dana i sl.) služb.** mora se (provesti...); **što ja imam s tim** i sl. (pitanje koje ne traži odgovor, u zn. »nemam«) = ja s tim nemam ništa; **što još tu imam, što se ja tu imam** ...nije moje da se u to miješam itd.; **gdje to ima; tko to ima** (pitanja koja ne traže odgovor u kontekstu ili u situaciji) toga nigdje nema, to nitko nema, to ne postoji, to (tako) je nemoguće [A: *Ljudi liječe teške bolesti najobičnijim čajem* B: *Gdje to ima; Uhvatiti ribu rukom, gdje to ima; Treba novac i za investicije i za početak rada, ali tko to ima*]; **ima (tu) ...; imati (čega)** (u raznim vezama riječi ukazuje da se što pojavljuje u velikoj mjeri ili dužem trajanju [*ima tu trčanja* ima tu gnjavaže, okapanja, sređivanja formalnosti = *ima tu gnjavaže*]; ~ **drugu/drugoga** imati ljubavnika (ljubavnicu) pored službene ili druge javne veze; **imaš ruke (noge, glavu)** (u situaciji kad se želi upozoriti nekoga, ob. oštrije, da može izvršiti sam neku praktičnu radnju bez tuđe pomoći) [*uzmi kuhaču, promiješaj lijepo, imaš ruke; idi lijepo na poštu i pošalji pismo, imaš noge*]; nisi bespomoćan, nisi invalid; [*izračunaj, ocijeni kako ti je bolje, imaš glavu*]; misli svojom glavom, mućni glavom, upotrijebi mozak, budi samostalan u razmišljanju; **čime ima(m) time klima(m) (imaš itd.)** snalazim se u okviru mogućnosti (ob. o novcu, hrani, mogućnostima da se gost počasti i sl.), činim što mogu s onim što imam, koliko mogu toliko trošim; **da ima (imaš itd.) kao što nema (nemaš itd.)** (uvodne riječi kao pojačanje značenja da tko očito nešto nema) [*da ima novaca kao što nema, znao bi i on sagraditi kuću* jasno je da nema, da je onoliko imućan koliko je oskudan; *da ti ljudi imaju*

srama kao što nemaju, priznali bi mi da sam im badava radio]; **što (šta)** meni ima tko... (pitanje koje ne traži odgovora) [*znam i ja toliko mehanike, što meni ima tko soliti pamet*] = nitko mi ne mora (neće) ...; **ima da...** *razg. žarg. ekspr.* neminovno je da se dogodi, neće me (te itd.) mimoići [*posla, dušo moja, preko glave, ima da crkneš; ima da me nema* propao sam, stradat ću, nadrljao sam]; **ima biti (što)** moralo bi biti, moglo bi biti [*postanje imena Sava ima biti keltsko*]; **ima me (te itd.)** korpulentan sam (si itd.), »ne fali me«, ne oskudijevam u kilogramima (nešto blaže nego kad se kaže »debeo sam«) (Anić 1998: 308).

4.2. Mít

míti ned. (1. j. mám, rozk. měj, min. měl, trp. řjmín, přech. přít. maje) **1.** (co) *držet jako svůj majetek, být majitelem něčeho*; (koho, co) *držet ve své moci*: m. peníze, knihy, auto; má oči po matce; má jen holé ruce *žadný majetek*; - už mají celé město *dobyli ho*; už ho (zloděje) mají *chytili ho*; ♦ už to mám *našel jsem to, vypátral jsem to*; m. na to (*tj. mít peníze na to*); m. z ostudy kabát *být otrlý, zvyklý ostudě* **2.** (co, koho) *držet při sobě n. ve své blízkosti*: m. klobouk na hlavě; měla na sobě matčinu blůzu; m. slzy v očích; neměl od rána (nic) v ústech *nic nejedl*; ♦ ob. to aby člověk pořád měl ruku v kapse *vydával peníze*; m. něco na srdci *chtít se s něčím svěřit*; už jsem to měl na jazyku *chystal jsem se to říci*; m. něco v malíku, v malíčku *dokonale to znát*; m. někoho na očích *blízko, pozorovat ho*; m. (pláč, slzy) na krajíčku *být blízek pláči*; m. duši na jazyku *umírat*; m. na kahánku *být blízek smrti*, nář. *být blízek pláči* (Rais); m. něco za lubem *zamýšlet, chystat*; m. dlouhé prsty *být vlivný n. krást*; má (nemá) všech pět pohromadě *je chytrý, rozumný (nerozumný, nenormální)*; má ho na své straně *je mu nakloněn*; m. za ušima (*expr.*) *být vychytralý*; m. někoho v žaludku (*expr.*) *nenávidět ho*; má to v krvi *je mu to vrozené, běžné*; m. oči všude *všechno vidět, všeho si všímat*; m. vítězství v kapse *být si jím jist*; m. někoho v hrsti, v rukou, v moci *ovládat ho*; m. něco v hrsti, v rukou *mít to jisté*; úč. m. k dobru **3.** (co; co odkud, z čeho) *dostávat, získávat, nabývat*: má (plat) devět set měsíčně; m. k platu stravu a byt: to nemá ze své hlavy; mohl z toho m. smrt; co z toho máš? *jaký užitek ti z toho plyne*; nemá z toho ještě rozum **4.** (koho, co; koho co zač) *být v něj. vztahu. např. příbuzenském n. společenském, místním, časovém aj. k někomu, něčemu*: má jediného syna; m. někoho za muže, za ženu; m. nevěstu; mám v něm přítele; m. někoho na bytě; m. daleko někam; m. cestu před sebou; m. po práci; m. po penězích *pozbyt jich*; strom má na květ; m. zkoušku za sebou; m. vojnu za sebou *být po vykonání základní vojenské služby*; všechno má svůj konec *jednou skončí*; to nema konce *trvá příliš dlouho*; každá hůl má dva konce *všechno lze brát ze dvou stran*; ♦ ob. m. někoho, něco na krku *na starosti*; m. něco z krku *vyřídít něco, zbavit se něčeho, zvl. nepříjemného, tíživého*; m. svrchu na někoho *být zlobně zaujat proti někomu*; m. někoho pod sebou *být jeho*

představeným **5.** ob. (s kým) *stýkat se zprav. přátelský, být v přátelských stycích*: nic s někým nemít *nestýkat se*; co s ním máš?, co spolu máte? *čeho se týká váš vzájemný styk, vaše jednání ap.*; s kým mám čest (mluvit) (ob. tu čest)?, kniž. s kým mám co činit? s kým mám co činit? *s kým mluvím, kdo jste*; něco s ním měla *byla s ním v důvěrném styku* **6.** (koho, co zač) *pokládat, považovat*: m. někoho za přítele; m. někomu něco za zlé; m. ve zlé někomu; (řidč.); m. za to, že... *domnívat se*; m. za blázna, přen. *dělat si žerty*; zast. kniž. být jmín za někoho (Hol.) *pokládán*; m. něco za bernou minci *věřit něčemu, pokládat to za pravdu* **7.** (co) *slouží k vyjádření pocitů, stavů, vlastností, zjištění*: m. hlad, žízeň; m. hořčku, bolest, trápení; m. čas, kdy; m. práci; m. práce nad hlavu; m. rád někoho, něco; měj mě rád, expr. *nech (mě) být*; m. radost, zármutek, strach, zlost; m. strach (ob. m. vítr) z něčeho *obávat se něčeho*; m. zájem, snahu, naději; m. pravdu; m. smůlu; m. smysl, pochopení pro něco; m. vliv; m. trpělivost; nemá stání; m. naspěch; m. něčeho až po krk; už toho mám dost (hovor.); co máte proti mně?; co na ní má? *vidí*; m. na starosti někoho, něco *starat se o někoho, něco*; m. na mysli, na paměti; m. v nenávisti, v lasce, v úctě ap.; m. v úmyslu; město má ráz starobylý; ♦ má srdce k lidem *je dobrý, laskavý*; m. srdce na dlani, na jazyku *být upřímný*; mít srdce až v kalhotách *bát se*; má svou hlavu *je neústupný*; m. dobrý (zdravý) kořínek *být pevného zdraví*; m. těžký jazyk, m. pod kloboukem *být opilý* **8.** (koho k čemu) *nabádat, pobádat, vybízet, podněcovat, nutit*: m. někoho k práci; m. dítě k učení; měl ho k tomu, aby přišel **9.** ve spoj. s inf. a se zájm. koho, co ap. n. se zájm. příslovci *vyjadřuje, že je něčeho dostatečné množství, uspokojivá míra ap.*: m. (dost) co jíst, co pít, co dělat; m. co říci; neměl tam koho poslat; mám s kým jít; neměla proč plakat; m. kam jet; to nemá s tím co dělat (ob.) *to s tím nijak nesouvisí* **10.** *jako modální sloveso vyjadřuje s inf. růz. poměr mluvčího k slovesnému ději, např. a) jeho nezbytnost n. žádoucnost*: máme chodit v čas; mám tam jít?; co mám koupit?; měl jsi tu být; to jste měli vidět; on mi nemá co poroučet; b) *jeho pravděpodobnost n. blízkost uskutečnění*: odcházím, když mají přijít; má být přijat jako účetní; c) *jeho podmíněnost n. možnost*: měl jsi tu být včas, byl bys to viděl; kdyby se ti to nemělo líbit, vrať to *snad nelíbilo*; d) ob. (podle něm.) *nejistotu o jeho pravdivosti (jako uvedení cizího mínění)*: ten film má být hezký *lépe je prý*; co že se mělo stát? *co se asi stalo* **11.** ob. *vyjadřuje prostou existenci se zřetelem k zájmu podmětu*: dnes máme středu *je středa*; to máme celkem dvacet lidí *je*; to máme dnes hezky *je*; to máte tak *je*; to máš z toho; tu máš (*při podávání něčeho*) *zde je (jsou)*; tu máš peníze; tu máte na to ruku *je ruka stvrzující to*; co pořád máš? ob. expr. (*při překvapení n. rozmrzení*) *co je, co se děje, co chceš*; a tu máš n. a tu máš, čerte, kropáč *hled'me*; ob. v ust. spoj. to máš fuk *je jedno, lhostejné, nezáleží na tom* **12.** ve spoj. s přič. trp. sloves dokonavých a s příd. jm. vyjadřujícími stav *slouží k vyjádření přítomného, minulého n. budoucího výsledku předcházející činnosti (perfekta)*: máme (měli jsme, budeme mít) zaseto; zítra budu mít kabát ušitý; m. uvařeno, vyslouženo; ♦ má vyhráno; už to má odbyto *zemřel*; m. na někoho spadeno

nenávidět někoho, být proti někomu zaujat; m. pro strach uděláno *nebát se*; nemá na různých ustláno *nežije se mu lehce* **13.** v růz. ust. spoj. m. dost na něčem *spokojit se s tím*; m. slovo *být na řadě se svým projevem; pronášet projev*; m. hlavní slovo v něčem *rozhodovat*; m. dobré slovo pro někoho *být k někomu laskav*; ♦ ob. m. prsty v něčem *být do něčeho zapleten*; m. něco černé na bílém *vědět určitě*; co tě nemá *mýlíš se*; už to mám! *vím*; m. na něco zuby *chystat se na něco*; mám to na jazyku *dobře to znám, ale nemohu si vzpomenout*; - **míti se** ned. **1.** *být, žít v něj. poměrech; být v něj. stavu*: m. se dobře, špatně; jak se máš? ♦ m. se jako v bavlnce *být obklopen péčí a pohodlím, být hýčkán*; m. se jako nahý v trní *špatně*; m. se jako prase v žitě (zhrub.) *velmi dobře*; věci se mají tak a tak *situace je taková*; ti se mají! (expr.) *dobře si žijí*; kdybych přišel pozdě, to bych se měl! (iron.) *vedlo by se mi špatně*; m. se na pozoru *být opatrný, dávat si pozor*; mat. log. a má se ku b je ve vztahu (též při vyjadřování poměrnosti) **2.** (k čemu) *chystat se, hotovit se*: m. se k odchodu; m. se k práci; k ničemu se nemá; m. se k světu, k životu *být čilý*; zast. mělo se k vojně (Jiř.) *schylovalo se* **3.** (ke komu, čemu; *kolem koho) *chovat se pozorně, přátelsky; hledět si někoho získat*; m. se k matce; pořád se jenom kolem otce měla (Herb.); má se k ní jeden hoch • předp. v. –měti; → nás. **mívat, mívat se, mívávati, mívávati se** (Slovník spisovného jazyka českého 1989: 95-96).¹⁶

4.3. Haben

¹**haben**<unr. V.; hat> [mhd. haben, ahd. habēn, urspr. = fassen, packen, verw. mit ↑ heben]: **1.** **a)** (als Eigentum o. Ä.) *besitzen, sein Eigen nennen*: ein Haus, ein Auto, viele Bücher h.; einen großen Besitz, viel Geld, Eigentum, Vermögen h.; ich möchte, will das h.; sie hat nichts (ugs.; *hat keinerlei Besitz, ist arm*); wir habens ja! (scherzh. od. iron.; *wir haben genug Geld, um uns das leisten zu können*); (in Bezug auf Personen) Kinder, viele Freunde h.; er hat eine nette Frau; sie hat Familie; jmdn. zum Freund, zur Frau h.; **R** man hats oder man hats nicht (ugs.; *Begabung o. Ä. muss man mitbringen, kann man nicht erwerben od. erlernen*); wer hat, der hat (oft iron.; *es ist unbestreitbar, nichts dagegen zu machen, dass jmd. wohlhabend ist, mit etw. Bestimmtem besonders gut ausgestattet ist*); was man hat, das hat man (*es ist besser, sicherer, etw. Bestimmtes [wenn auch nicht völlig Befriedigendes] zu haben als gar nichts*); **b)** *über etw. verfügen*: Zeit, Muße h.; er hat gute Beziehungen; ihr habt Erfahrung auf diesem Gebiet; **c)** (als Eigenschaft o. Ä.) *besitzen, aufweisen; jmdm., einer Sache als Eigenschaft o. Ä. zukommen*: blaue Augen, lange Beine, schlechte Zähne h.; ein gutes Gedächtnis h.; gute Manieren h.; die Sachen haben wenig wert; sie hat Geduld, Mut, Ausdauer; das hat keine Bedeutung; **d)** [vorübergehend] *von etw. ergriffen, befallen sein; etw. [heftig] empfinden, verspüren*: Hunger, Durst h.; er hatte Angst, Sorgen, Zweifel; den Wunsch h., jmdm. zu

¹⁶ Naslov rječnika, a ne izdavač, odnosno autor.

helfen; die Hoffnung h., etwas zu erreichen; was hast du denn? (*was bedrückt dich?*); Husten, Fieber h.; ich habe kalt (landsch.; *mir ist kalt*); ***dich hats wohl!** (ugs.; *du bist wohl nicht ganz bei Verstand!*) **2.** (verblasst) **a)** <in Verbindung mit Abstrakta> drückt das Vorhandensein von etw. bei jmdm. aus: das Recht, die Pflicht, die Idee, den Einfall, den Gedanken h., etw. zu tun; er hat Schuld an dem Unfall; **b)** <in Verbindung mit einem Adj. + »es«> charakterisiert die Umstände, den Zustand o. Ä., worin sich jmd. befindet: es gut, schwer, schön h.; sie hat es eilig (ugs.; *ist in Eile*); ihr habt es warm hier (*es ist warm in eurer Wohnung o. Ä.*); **c)** <in Verbindung mit »zu« u. einem Inf.> drückt aus, dass das im Verb Genannte in einem bestimmten Maß für jmdn. vorhanden, da ist: nicht zu essen h.; viel zu tun h.; **d)** <in Verbindung mit einem Inf. u. einer Raumangabe> drückt aus, dass jmdm. etw. an einem bestimmten Ort u. in bestimmter Weise zur Verfügung steht: seine Kleider im Schrank hängen h.; (landsch., bes. berlin. mit Inf. mit »zu«:) 5000 Euro auf der Bank zu liegen h. **3.** drückt aus, dass etw., ein bestimmter Sachverhalt o. Ä. [für jmdn.] besteht, existiert; *sein*: heute habe ich keine Schule (*heute ist keine Schule*); ich hatte im Urlaub schönes Wetter; wir haben Sonntag, den 1. Juni.; in Südamerika haben sie jetzt Sommer; draußen haben wir 30° im Schatten. **4.** *aus einer bestimmten Menge, Anzahl bestehen, sich zusammensetzen o. Ä.*: ein Kilo hat 1000 Gramm; das Mietshaus hat 20 Wohnungen. **5.** *bekommen, erhalten, jmdm. zuteilwerden o. Ä.*: kann ich mal das Handtuch h.?.; als Dankesformel: hab Dank (geh.; *ich danke dir*); **R** wie hätten Sie es/Sies [denn] gern? (*wie möchten Sie bedient, behandelt o. Ä. werden?*); da/jetzt hast du's!; da/jetzt haben wir's, habt ihr's! (ugs.; *nun ist das, was ich befürchtet habe, eingetreten*); ***zu h. sein** (*zu kaufen, erhältlich sein*: das Buch ist im Laden nicht mehr zu h.); **[noch/wieder] zu h. sein** (ugs.; *noch nicht o. nicht mehr verheiratet sein u. darum als möglicher Partner, als mögliche Partnerin infrage kommen*; aus der Kaufmannsspr., eigtl. = zu kaufen sein, erhältlich sein); **für etw. zu h. sein** (1. *sich für etw. gewinnen lassen*: für solche heiklen Unternehmungen ist er nicht zu h. 2. *etw. sehr gerne mögen, sich zu etw. nicht lange bitten lassen*: für ein gutes Glas Wein ist er immer zu h.). **6.** (ugs.) (*als Unterrichtsfach in der Schule*) *lernen*: wir haben im Gymnasium Latein und Griechisch. **7.** (ugs.) *in Bezug auf etw., was in Mode, was allgemein verbreitet ist o. Ä.*) *verwenden, gebrauchen, tragen o. Ä.*: man hat wieder längere Röcke; das, diesen Brauch hat man heute nicht mehr. **8.** (ugs.) *gefangen, gefasst, gefunden u. Ä. haben*: die Polizei hat den Ausbrecher; ich hab's!, jetzt hab ich's (ugs.; *habe es geraten, gefunden o. Ä.*). **9.** (salopp) *mit einer Frau, mit einem Mann schlafen*: er hat sie gehabt; gestern Nacht hat sie ihn endlich gehabt; ***[nicht] leicht zu h. sein** (*[keinerlei] Bereitschaft zu sexuellem Kontakt, zum Beischlaf zeigen*). **10.** <unpers.> (landsch., bes. südd., österr., schweiz.) *existieren, vorhanden sein, vorkommen, geben*: hier hat es, hats viele alte Häuser; heute hats draußen 30° im Schatten. **11.** <h. + sich> **a)** (ugs. abwertend) *sich übermäßig aufregen über etw., viel*

Aufhebens machen um etw.: hab dich nicht so! (stell dich nicht so an!); b) (ugs.) sich streiten: die haben sich vielleicht wieder gehabt! 12. <h. + sich; unpers.> (salopp) erledigt, abgetan sein: gib mir 50 Euro dafür, und damit hat sichs/und die Sache hat sich; R hat sich was (ugs.; das trifft noch zu, da haben sich die Erwartungen nicht erfüllt). 13. <in Verbindung mit verschiedenen Präp.> (verblasst): er wird schon merken, was er an ihr hat (wie nützlich u. hilfreich sie für ihn ist); er hat einen sehr spöttischen Ton an sich (ist sehr spöttisch); das hat er so an sich (ugs.; das ist eine Angewohnheit von ihm); das hat nichts auf sich (die Sache hat keine Bedeutung); was hat er damit auf sich? (was bedeutet das, was steckt dahinter?); sie hatten ihren Sohn bei sich (ihr Sohn war in ihrer Begleitung); sie haben ihre Mutter bei sich (ihre Mutter lebt bei ihnen); ich habe kein Geld bei mir (habe kein Geld mitgenommen); die Sache, der Plan hat einiges für sich (ist von Vorteil); etw. gegen jmdn., etw. h. (gegen jmdn., etw. eingestellt, eingenommen sein); was hast du eigentlich gegen mich?; er hatte alle gegen sich (alle waren gegen ihn eingenommen); sie hatte nichts dagegen, wenn er Freunde mitbrachte (hatte nichts dagegen einzuwenden); er hat die Prüfung hinter sich (hat sie überstanden); in dieser Sache hat sie die ganze Partei hinter sich (die ganze Partei unterstützt sie darin); etw. hat es in sich (ugs.; etw. hat eine Eigenschaft, die man ihm von außen nicht ansieht); er hat etwas mit der Frau (ugs.; hat ein Verhältnis mit ihr); er hats mit dem Fotografieren (ugs.; fotografiert mit Begeisterung); der Besuch war nur zwei Tage bei uns, sodass wir nur wenig von ihm, voneinander hatten (wenig Zeit zu längerem Beieinandersein, Austausch o. Ä. hatten); er hat viel von seiner Mutter (ist seiner Mutter im Wesen o. in bestimmten Zügen sehr ähnlich); von dem Vortrag hatte ich nur wenig (hatte wenig Nutzen davon); er hat eine schwere Prüfung vor sich (sie steht ihm bevor); Sie wissen wohl nicht, wen Sie vor sich h.? (wer die vor Ihnen stehende, Respekt, Achtung o. Ä. erwartende Person ist?)

haben <unr. V.; Hilfsverb> [¹haben]: **1.** dient in der Verbindung mit dem 2. Part. der Perfektumschreibung: ich habe gegessen; hat er sich das selbst ausgedacht? **2.** <in Verbindung mit »zu« u. einem Inf.> **a)** etw. Bestimmtes tun müssen: viel zu erledigen haben; noch eine Stunde zu fahren haben; du hast zu gehorchen; **b)** verneint; etw. Bestimmtes tun dürfen, sollen; zu etw. Bestimmtem berechtigt sein: er hat hier nichts zu befehlen (Duden 2011: 769-770).

5. Funkcije glagola imati

Zbog svoje polisemantičnosti glagol imati vrši 3 osnovne funkcije: kao objektni, egzistencijalno-lokacijski i modalni glagol. Funkcija objektnog glagola sastoji se u tome da imati uz sebe traži objektnu dopunu i to u akuzativu i/ili u genitivu. Uz tu funkciju veže se kategorija posvojnosti. Egzistencijalno-lokacijska funkcija najraširenija je u hrvatskom, a manje u češkom i njemačkom jeziku. Bit te funkcije je da glagol imati u rečenici dobiva egzistencijalno značenje, odnosno da izražava postojanje nečega ili nekoga. Modalna funkcija glagola imati najizraženija je u češkom jeziku, a manje u njemačkom i hrvatskom. U rečenicama u kojima imati vrši funkciju modalnog glagola on zapravo preuzima značenje modalnih glagola morati, trebati, htjeti i željeti te traži dopunu u obliku infinitiva. Osim navedenih funkcija, glagol imati nosi i neka posebna značenja među kojima su naprimjer povratni oblici mít se i sich haben.

5.1. Objektni glagol

Osnovna funkcija koju glagol imati posjeduje funkcija je objektnog glagola i to u sva tri jezika. To znači da taj glagol u rečenici traži dopunu u objektu. Haben i mít zahtijevaju dopunu u akuzativu, dok uz imati može osim akuzativa stajati i genitiv.

Susjed ima **novi automobil**. Soused má **nové auto**. Der Nachbar hat **ein neues Auto**.

Imao je **hrabrosti** skočiti iz aviona.

Iako je genitiv uobičajeni i češći u egzistencijalnim rečenicama, pitanje uporabe genitiva i akuzativa uz posvojni glagol imati zbog njegove čestotnosti također dolazi do izražaja. U neobilježenom izričaju na položaju izravnog objekta pojavljuje se akuzativ, dok genitiv predstavlja pomak od neutralnog stila (Kuna 2012: 91). Dijelni ili partitativni genitiv na poziciji objekta prevladava pri izricanju vlasničkih odnosa, a slavenski genitiv uz niječni oblik glagola imati, iako ne postoji točno pravilo o obilježavanju izravnog objekta akuzativom ili genitivom (Kuna 2012: 92). Objekt će se nalaziti u akuzativu ako se misli na:

a) konkretnu ili cjelokupnu količinu neke tvari:

Imamo **vodu**, ali uvozimo hranu.

b) posjedovanje dijela tijela, a uz imenicu koja ga označuje nalazi se odredba:

Ona ima/nema **prste za sviranje**.

c) izražavanje rodbinskih ili nekih drugih socijalnih odnosa:

Imao je **simpatiju** još u maloj školi.

S druge strane objekt će se nalaziti u genitivu:

a) ako se na mjestu posjedovanog nalazi pokazna ili neodređena zamjenica, neovisno o tome je li glagol imati u potvrdnom ili niječnom obliku:

Ima on **svega** previše.

Nemam **ništa** protiv toga.

b) ako se misli na posjedovanje neodređene i nekonkretne količine ili određenog dijela neke stvari pri čemu do izražaja dolazi partitativni genitiv:

On se brine da u kući uvijek ima **kruha, mlijeka i banana**.

Da imam **soka**, ne bih bio žedan.

c) ako je riječ o posjedovanju ili nijekanju čega apstraktnog

Student ima/nema **vremena, strpljenja, pojma, volje**.

d) ako se negira nešto konkretno

Marko nema ni **kuće** ni **stana**.

Nemam **djece** ni **žene**. (Kuna 2012: 92-93)

Kuna (2012: 81) naglašava da „u rečenicama s imati kao predikatom, objekt ne predstavlja predmet na koji glagolska radnja djeluje, već je u pitanju prispisivanje nečega subjektu.“

5.1.1. Posvojnost

Kuna (2012: 18) tvrdi da je „posvojnost temeljna gramatička i semantička kategorija koja je zastupljena u svakom jeziku i ne postoji jezik koji ne raspolaže sredstvima za izražavanje posvojnosti.“ Uz funkciju objektnog glagola veže se jezična kategorija predikatne posvojnosti. Predikatna posvojnost je vrsta posvojnosti u kojem je veza između posjednika i posjedovanog izražena posvojnim ili relacijskim glagolima (Kuna 2012: 11) i često je usmjerena na dva glagola: imati i biti. „S obzirom na to koji prevladava ili zauzima središnje mjesto u predikatnoj posvojnosti, europski se suvremeni jezici dijele u habeo-jezike i esse-jezike“ (Kuna 2012: 46). Njemački jezik ubrajamo u habeo-jezike, dok su između hrvatskog i

češkog jezika stavovi podijeljeni. S jedne strane ih autori svrstavaju u habeo-jezike, dok s druge strane vlada mišljenje da su oni prijelazni, tj. da su jednako zastupljena oba glagola u izražavanju posvojnosti (Kuna 2012: 46). Imati je jedan od frekventnijih glagola koji predstavlja temeljni posvojni glagol. Osim konkretnog značenja, odlikuje ga i visoki stupanj apstraktnosti. Najbolji dokaz tomu su frazemi i ustaljeni izrazi u kojima gubi svoje konkretno značenje.

Kuna (2012: 82) u svom djelu navodi da „posebnost posvojnih odnosa izražena tim glagolom ovisi o semantici posjednika i posjedovanog, posjedovano je uključeno u područje posjednika“ te u skladu s tim razlikujemo 4 vrste odnosa: vlasnički odnosi ili odnosi posjedovanja, odnosi cjelina-dio/dio-cjelina, rodbinski i socijalni odnosi i pseudoposvojni odnosi.

5.1.1.1. Vlasnički odnosi ili odnosi posjedovanja

Vlasnički odnos je statični odnos u kojem posjednik predstavlja ljudsko biće, odnosno čovjeka, a posjedovano je zavisna nerelacijska imenica koja može biti označena kao živa ili neživa (Kuna 2012: 82).

1. biti vlasnik, posjedovati

imati kuću, imati novaca / mít peníze, mít auto / ein Haus haben, viel Geld haben

2. biti imućan, imati dovoljno novaca za nešto

razg. imati, imam ja / mít na to / *scherzh. oder iron*¹⁷. wir habens ja!

3. nositi na sebi, držati u blizini

imati šešir na glavi / mít klobouk na hlavě, měla na sobě matčinu blůzu / -

4. dobivati, stjecati

imati dobru plaću, imati tri dana godišnjeg odmora / má (plat) devět set měsíčně, mít k platu stravu a byt / Er hat 3800 € Gehalt

5.1.1.1.1. Razlike

Haben se u njemačkom jeziku ne koristi u značenju *nositi na sebi, držati u blizini*. Da bismo izrazili to značenje upotrebljava se glagol anhaben¹⁸ ili tragen¹⁹:

Er hatte neue Schuhe an. Sie trägt heute ein gestreiftes Kleid.

---

¹⁷ šaljivo ili ironično.

¹⁸ *razg.* nositi, imati na sebi.

¹⁹ nositi na sebi.

5.1.1.2. Odnosi cjelina-dio/dio-cjelina

„U ovoj vrsti odnosa posjedovano je uključeno u posjednika kao njegov dio pri čemu obje sastavnice mogu nositi oznake živo ili neživo. U prvom primjeru misli se na čovjeka i ostala živa bića i dijelove tijela, a u drugom su zahvaćeni odnosi u prostoru te odnosi između stvari i njihovih dijelova“ (Kuna 2012: 82). Kako bismo dijelove cjelina što lakše izdvojili i raspoznali, određuje ih se različitim morfosintaktičkim sredstvima kao što su pridjevi, prilozi, prijedložni izrazi i relativne rečenice (Kuna 2012: 82).

1. posjedovati neku osobinu

imati plave oči, imati široka ramena / má oči po matce, mít slzy v očich / lange Beine haben, ein gutes Gedächtnis haben, gute Manieren haben

2. biti opskrbljen čime, opisan čime

kutija ima pokopac / láhev na pivo má korkovou zátku / Deutschland hat 16 Bundesländer

3. biti određene mjere, biti izraženom mjerom

zid ima tri metra / nejlepší čokoláda má 60 až 80 procent kakaa / ein Kilo hat 1000 Gramm, das Miethaus hat 20 Wohnungen

4. biti određene starosti

imati dvadeset godina, koliko imaš godina? / - / -

5.1.1.2.1. Razlike

Češki, kao ni njemački, ne izražavaju značenje *biti određene starosti* pomoću glagola *imati*, već pomoću *biti*:

Je mu 24 let / Sie ist 13 Jahre alt.

Kolik ti je let? Je mi dvacet let / Wie alt bist du? Ich bin 27 Jahre alt.

U hrvatskom jeziku se značenje starosti, osim već spomenutim glagolom *imati*, također može izraziti pomoću glagola *biti*:

Koliko ti je godina? 18 mi je godina.

5.1.1.3. Rodbinski i socijalni odnosi

Rodbinski i socijalni odnosi su odnosi koje ubrajamo u neotuđivu posvojnost. Kao što i samo ime kaže, radi se o članovima uže i šire obitelji te odnosima među ljudima (Kuna 2012: 84).

1. biti u nekom odnosu s kim

imati sina, imati prijatelje / mít jediného syna, mít někoho za ženu / Kinder haben, jemanden zur Frau haben, er hat eine nette Frau

2. održavati vezu s nekim

što imaš s njim? s kim imam čast? / nic s někým nemít, co s ním máš? / mit wem habe ich die Ehre?, er hat gute Beziehungen zu seinem Chef

5.1.1.4. Pseudoposvojni odnosi

„Takva vrsta posvojnosti slučaj je apstraktne posvojnosti. Posjednik zapravo ne posjeduje, već se posjedovano stapa s glagolom čineći tako raščlanjeni predikat“ (Kuna 2012: 85).

1. odlikovati se čime

imati pamet, imati ugled / mít dobré jméno / einen guten Ruf haben

2. raspolagati čime, uživati što

imati dobre uvjete, imati sreće, imati pravo / mít vliv, mít trpělivost, mít pravdu / Zeit haben, ihr habt Erfahrung auf diesem Gebiet, sie hat Geduld, sie hat Ausdauer, eine Idee haben

3. biti u nekom stanju, osjećati

imati volju, imati osjećaj, imati glavobolju, imati temperaturu / mít smůlu, mít radost, mít bolesti, mít hořčku / sie hat Lust auf ein Stück Kuchen, Bauchschmerzen haben, Fieber haben

4. biti pred čim što treba uraditi, što se treba dogoditi

imati sastanak, imati obavezu / mít práce nad hlavou / eine geschäftliche Verabredung haben, die Pflicht haben

5.1.1.4.1. Razlike

Hrvatski, njemački i češki jezik se na polju pseudoposvojnih odnosa najviše razilaze u sljedećim značenjima:

1. odlikovati se čime

U hrvatskom jeziku moguć je izraz *imati pamet*, no haben i mít nemaju tu sposobnost. Da bi se izrazilo da netko ima pamet koristi se glagol sein, odnosno být i pridjev:

klug sein / být chytrý

3. biti u nekom stanju, osjećati

Njemački i češki poznaju izraze *mít hlad*, *mít žízeň*, *mít strach*, *mít starosti*, *mít rád někoho*, *mít vinu na něco* / *Hunger haben*, *Durst haben*, *Angst haben*, *Sorgen haben*, *jdn. lieb haben*, *Schuld an etwas haben*, dok se u hrvatskom ta značenja izražavanju pomoću glagola biti ili punoznačnih glagola:

biti gladan (*imati glad), biti žedan (*imati žeđ), bojati se (*imati strah), brinuti se (*imati brigu), voljeti koga (*imati rado koga), biti kriv (*imati krivnju).

5.2. Egzistencijalno-lokacijski glagol

Budući da posvojnost podrazumijeva izražavanje odnosa između dva entiteta, vrlo često se dovodi u vezu s kategorijama egzistencijalnosti i lokativnosti „jer se kao preduvjet za posjedovanje nekog predmeta uzima njegovo postojanje, a vrlo često i njegova prostorna blizina“ (Kordić 2002: 147). Velik broj radova o egzistencijalnoj rečenici ne sadrži nikakvu definiciju egzistencijalne rečenice. Na semantičkoj razini riječ je o rečenici u kojoj tvrdnja o postojanju nečega ili nekoga stoji u prvom planu. Usprkos izostanku jedinstvene definicije, u hrvatskom jeziku razlikujemo 3 tipa egzistencije:

- a) svevremenska, apsolutna egzistencija: Ima li Boga?
- b) konkretna egzistencija vezana za određenu situaciju: U selu ima nekoliko udovica.
- c) konkretna egzistencija s impliciranom mogućnošću njene iskoristivosti: Na stolu ima kolača (Kordić 2002: 145).

Dok neki autori smatraju da su egzistencijalna i lokacijska dvije različite rečenice, većina njih smatra da su one povezane. Argument koji potvrđuje njihovu tezu je međusobno uvjetovanje: „da bi nešto postojalo, ono mora biti smješteno u neki prostorni i vremenski okvir, a opet ne može biti smješteno nešto što ne postoji“ (Kuna 2012: 53).

Glagoli koji su najprošireniji u izražavanju predikatne posvojnosti u hrvatskom jeziku imaju zapaženo mjesto u izgradnji egzistencijalno-lokacijskih konstrukcija. Zovko Dinković (2011: 280) u svom članku napominje da „temeljno značenje glagola imati i niječnog oblika nemati nije egzistencijalno, nego su to glagoli koji dobivaju egzistencijalno značenje.“ U češkom jeziku glagol mít egzistencijalno značenje dobiva u takozvanim egzistencijalno-empatijskim rečenicama, dok pravu egzistenciju izražava glagol být. Haben funkcionira slično kao i mít,

uz iznimku da haben ispunjava svoju egzistencijalnu funkciju u razgovornim, nestandardnim te regionalnim izrazima. U standardnom jeziku egzistencijalno-lokacijska rečenica realizira se pomoću konstrukcije *es gibt*.

5.2.1. Egzistencijalno-lokacijska rečenica u hrvatskom jeziku

Da bismo rečenicu mogli deklarirati kao egzistencijalno-lokacijsku, moraju biti ispunjeni neki formalni kriteriji. Najosnovniji kriterij odnosi se na sam glagol u egzistencijalnom značenju. U hrvatskom jeziku to je, uz glagol *biti* koji je najčešći, glagol *imati* i njegov niječni parnjak *nemati*. Drugi kriterij je imenica u neodređenom obliku koja se odnosi na predmet egzistencije. Još jedan važan formalni kriterij je redoslijed riječi u rečenici koji određuje hoće li rečenica biti egzistencijalna ili ne. U egzistencijalno-lokacijskim rečenicama imenica najčešće stoji u rematskoj poziciji. Ostala dva kriterija su prisutnost takozvanog egzistencijalnog kvantifikatora i implicitna ili eksplicitna lokacija. Pojam egzistencijalni kvantifikator obuhvaća neodređene zamjenice, priloge i riječ *jedan* (Kordić 2002: 148).

Egzistencijalno-lokacijski glagol *imati* pojavljuje se u svom bezličnom obliku *ima/nema* koji zahtijeva dopunu u genitivu ili nominativu, dok je upotreba akuzativa isključena (Kuna 2012: 59):

Ima li **kruha**?

Do sela ima **dva sata hoda**.

Rečenice koje dopunu imaju u genitivu ubrajaju se u bezlične, a rečenice s dopunom u nominativu u lične konstrukcije. U hrvatskom jeziku češće su rečenice s genitivom što znači da bezlična uporaba prevladava. Kad je riječ o konstrukcijama s glagolom *imati* postoje određena pravila o uporabi padeža. *Ima* + nominativ koristi ako je imenica u jednini i označava brojivu pojavu, a u svim drugim slučajevima koristi se *ima* + genitiv jednine ili množine. Ako je imenica u jednini i označava nebrojivu pojavu, onda se mogu upotrijebiti oba padežna oblika s tim da glagol s dopunom u genitivu ima većinom partitivno značenje (Kordić 2002: 165):

Ima **jedna krčma** u planini. (*ima* + nominativ)

Na cesti ima **automobila**. (*ima* + genitiv)

U trgovini ima **stari kineski porculan/ima starog kineskog porculana**. (*ima* + nominativ/genitiv)

U kući ima **struje**/*U kući ima struja. (ima + genitiv, nominativ nije moguć)

Treba napomenuti da se dopuna u nominativu rijetko pojavljuje kao samostalna imenica, već prevladava upotreba imenica s atributima ili neodređenih zamjenica (Kuna 2012: 59):

Nasred polja ima **jedan stog sijena**. Između njih ima **velika razlika**.

U tom ima **nešto**.

Imeničke zamjenice *tko*, *što netko*, *nešto*, *nitko ništa*, *itko*, *išta* pojavljuju se u oba padeža uz potvrdni i niječni oblik glagola imati, pri čemu dominira nominativ, a genitiv je rijedi (Kordić 2002: 167). Nominativ u tim rečenicama dolazi uz potvrdni oblik, a genitiv uz niječni:

U svakom zlu ima **nešto** dobro.

Zar ima **išta ljepše** na svijetu od ljubavi?

Tako **nečega** nema na našim prostorima.

Osobne zamjenice se naprotiv uvijek koriste u genitivu potvrdnog ili niječnog oblika glagola imati (Kordić 2002: 167):

Bog? Ima li **ga**?

Gdje ima bogatih glumaca? Nema **ih** ovdje, ali ima **ih** u Americi.

Nema **ga** više.

Niječni oblik nema uz sebe najčešće traži dopunu u genitivu:

Na stolu nema **hrane**.

U razvijenim zemljama nema **nezaposlenih ljudi**.

U genitivu se pojavljuju i negirane zamjenice (Kordić 2002: 168):

Nema **ničeg važnijeg** od zdravlja.

Nema **nikoga** tko bi se o njemu brinuo.

Važan kriterij za određivanje egzistencijalno-lokacijske rečenice je redoslijed riječi, odnosno tema i rema. Mnogi autori smatraju da u tim rečenicama imenica i glagol pripadaju remi, dok na mjesto teme dolazi oznaka mjesta koja je semantički obavezan dio tih konstrukcija. Iz toga

proizlazi da je tipičan red riječi u egzistencijalno-lokacijskim rečenicama Lok-V-NP²⁰ (Zovko Dinković 2011: 287). Oznaka mjesta može biti eksplicitna ili implicitna, odnosno fizička ili metaforička:

U hladnjaku nema mlijeka.

U našoj državi još ima sposobnih ljudi.

Iako osnovno načelo nalaže „da se na početnom mjestu u rečenici nalazi tema, odnosno određen imenički izraz, a na kraju neodređeni, odnosno rema, hrvatski dopušta odstupanja pa tako na kraju ne mora stajati neodređeni imenički izraz, kao što određeni imenički izrazi ne mora nužno biti na početku rečenice. Odstupanjem od pravila dobivamo rečenicu s novim redoslijedom riječi NP-V-Lok koji je tipičan za lokacijske rečenice, ali se ta rečenica može protumčiti kao egzistencijalna ako je imenički izraz u genitivu i glagol u niječnom obliku“. (Zovko Dinković 2011: 287):

Poštenog čovjeka nema u našem selu.

Zovko Dinković (2011: 283) ističe važnost razlikovanja egzistencijalnog i ne-egzistencijalnog značenja glagola imati, odnosno nemati. Ona se očituje u tome što se perfekt egzistencijalnog glagola tvori s glagolom biti, a ne-egzistencijalnog od glagola imati:

Na stolu ima kruha/Na stolu nema kruha - Na stolu **je bilo** kruha/Na stolu **nije bilo** kruha.

On ima kuću/On nema kuću - On **je imao** kuću/On **nije imao** kuću.

5.2.2. Egzistencijalno-lokacijska rečenica u njemačkom i češkom jeziku

Glagol imati u svojoj egzistencijalno-lokacijskoj funkciji najrašireniji je u hrvatskom jeziku, prati ga njemački, a najmanje je izražen u češkom.

Kao što je već spomenuto, haben u funkciji egzistencijalno-lokacijske rečenice nalazimo u razgovornim, nestandardnim te regionalnim izrazima, za razliku od standardnog jezika u kojem funkciju egzistencijalno-lokacijskog glagola vrši glagol es gibt²¹ i sein²²:

Hier **gibt es** viel Wald. In diesem Bach **sind** viele Fische (<http://www.duden.de>)

---

²⁰ NP – imenska skupina

²¹ bezlični oblik glagola geben u značenju biti, imati, postojati

²² kopulativni glagol biti

Haben se u egzistencijalno-lokacijskoj funkciji pojavljuje na južnonjemačkom, austrijskom i švicarskom govornom području pri čemu dobiva svoj bezlični oblik (Duden 2011: 769)

Hier **hat es** viele alte Häuser. Heute **hats** draußen 30° im Schatten.

Češka egzistencijalno-lokacijska rečenica realizira se pomoću glagola *být*, dok *mít* nalazimo u takozvanim egzistencijalno-empatijskim rečenicama:

V jižních Čechách **jsou** krásné rybníky (<http://ssjc.ujc.cas.cz>).

5.2.3. Egzistencijalno-empatijska rečenica

Egzistencijalno-empatijska rečenica posebna je vrsta egzistencijalne rečenice i nalazimo je u sva tri jezika. Najzastupljenija je u češkom, slijedi ga njemački, a najrijeđa je u hrvatskom jeziku. Posebnost ovih rečenica je u tome što su sudionici uključeni u komunikaciju te mogu zauzeti svoje stajalište u govornom činu, odnosno iskazati empatiju (Kuna 2012: 61). U egzistencijalno-lokacijskoj i egzistencijalno-empatijskoj rečenici nešto postoji i može se upotrijebiti, no u egzistencijalno-empatijskim rečenicama to nešto može upotrijebiti određena osoba (Kuna 2012: 61). U egzistencijalno-lokacijskim rečenicama glagol *imati* stoji u svom bezličnom obliku, a objekt je u genitivu ili nominativu. U egzistencijalno-empatijskim rečenicama glagol stoji u ličnom obliku, dok objekt glagola *imati* i *mít* može stajati u akuzativu ili partitivnom genitivu. Haben uz sebe uvijek traži objekt u akuzativu:

Imam sutra predavanje u 15 sati. **Imaš** u frižideru pivo i vina. **Imate** vlak u 10 sati poslijepodne.

Dnes **máme** středu. Tam **máte** peníze. To **máš** tak. V kuchyni **máš** chleba.

Heute **habe** ich keine Schule. Wir **haben** Sonntag, den 1. Juli. In Südamerika **haben** sie jetzt Sommer.

Kao što je vidljivo iz primjera, glagol *imati* može stajati u 1. i 2. licu u oba broja. Ako glagol stoji u 1. licu jednine, riječ je o najvišem stupnju empatije te se njime izražava zainteresiranost za neki predmet ili mogućnost da se njime koristi govornik. Isto vrijedi i ako glagol stoji u 1. licu množine, uz razliku da govorni čin uključuje više sudionika, uključujući i govornika. Ako glagol stoji u 2. licu jednine ili množine, govornik takvim rečenicama želi pridobiti sugovornika/e ili čitatelja/e za sebe kako bi postali aktivni sudionici u govornom činu (Kuna 2012: 62).

Za razliku od egzistencijalno-lokacijskih rečenica u kojima su oblici glagola imati samo u prezentu, u ovoj vrsti mogu biti u bilo kojem glagolskom vremenu (Kordić 2002: 151):

Imali smo autobus u tri. **Imat ćete** autobus u tri.

Včera **jsme mĕli** sĕredu. To **budeme mĭt** celkem dvacet lidĭ.

Ich **hatte** im Urlaub schönes Wetter. Morgen **haben** wir keine Schule.

U njemačkom jeziku egzistencijalno-empatijska rečenica može se, uz već navedena jezična sredstva, izraziti pomoću konstrukcije haben + es + pridjev (Duden 2011: 769):

Sie **hat es eilig**. Ihr **habt es warm** hier.

ili konstrukcijom haben + infinitiv + POM²³ (Duden 2011: 769):

Er **hat** seine Kleider **im Schrank hängen**. Ich **habe** 5000 € **auf der Bank liegen**.

5.3.Modalni glagol

Budući da svaki od triju jezika ima vlastite jezične zakonitosti, važno je za funkciju modalnosti poznavati tradicionalnu podjelu glagola. U hrvatskim gramatikama pomoćni glagoli su samo biti i htjeti. Češka gramatika pomoćne glagole dijeli na kopulativne (být, bývat, stát se, stávat se, mít, mívat), modalne (chtít, mít, moci, muset, smět) i fazne (začít, začínat, počít, přestat, zůstat) (Sesar 2002: 301), a njemačka gramatika u pomoćne glagole ubraja haben, sein i werden (Helbig/Buscha 2001: 109). Iako gramatike glagol imati ne uvrstavaju u pomoćne glagole, on je nositelj modalnog značenja koje je kontekstualno uvjetovano. Mít spada u grupu pomoćnih modalnih glagola pa samim time vrši tu funkciju, dok se haben, osim za tvorbu složenih glagolskih vremena, može okarakterizirati kao takozvani modifikativni glagol²⁴ što znači da u rečenici može zamijeniti modalni glagol (Helbig/Buscha 2001: 44). Imati u funkciji modalnog glagola najčešće zamjenjuje glagole morati i trebati, u niječnoj verziji u njemačkom i glagol smjeti. Da bi izvršio funkciju modalnog glagola, u hrvatskom i češkom traži uz sebe infinitiv, dok u njemačkom uz infinitiv traži i riječcu "zu".

Imaš doći u 8 sati. **Máš chodit** v čas. Ich **habe** noch viel **zu erledigen** / Er **hat** hier **nichts zu befehlen**.

---

²³ priložna oznaka mjesta

²⁴ modifizierendes Verb

Prema Sesar (2001: 204) „modalnost se u širem smislu definira kao trostruk odnos – odnos između kazivača, sadržaja iskaza i zbilje koja je obuhvaćena sadržajem iskaza“. Podjela modalnosti na osnovnu, voluntativnu i modalnost vjerodostojnosti dovodi do pitanja objektivnosti odnosno subjektivnosti iskaza (Sesar 2001: 205) što je u slučaju glagola *imati* u sva tri jezika bitno razlikovati. Hoće li iskaz biti objektivno ili subjektivno određen velikim dijelom ovisi o kontekstu, ali i o rečeničnom ustroju, odnosno o izboru modalnih sredstava (najčešće modalnih glagola) koja su fakultativna u oblikovanju voluntativne modalnosti i modalnosti vjerodostojnosti (Sesar 2001: 206). Bitna značajka glagola *imati* je da on u vezi s infinitivom uvijek ukazuje na subjektivnu²⁵ modalnost koja pretpostavlja odnos između sadržaja iskaza i sudionika govornog čina (Pranjeković/Badurina 2012: 620) i njega ubrajamo u fakultativna modalna sredstva.

5.3.1.Mít

Češki jezik razlikuje 5 osnovnih semantičkih razina glagola *mít* u funkciji modalnog glagola (Šipková 1985: 111):

1. Mít u značenju naredbe

Ovu vrstu rečenica ubrajamo u voluntativnu modalnost u kojoj kazivač izražava svoje mišljenje o nužnosti da se neka radnja ostvari (Sesar 2001: 207). Glagolom *mít* izražava se radnja koja se priželjkuje, ali koja još uvijek nije realizirana ili koja se nije ostvarila (Šipková 1985: 115). :

Máme chodit v čas.

Mami, **máš jít** k telefonu.

On mi **nemá** co **poroučet**.

Měl jsi tu **být**.

2. Mít u značenju izražavanja tuđeg mišljenja

Riječ je o rečenicama u kojima neka treća osoba iskazuje svoje subjektivno mišljenje o određenoj situaciji. Valja napomenuti da *mít* u funkciji izražavanja tuđeg mišljenja nalazimo u razgovornom jeziku, dok se u standardnom upotrebljava glagol *být* + čestica *prý* ili *asi* (Šipková 1985. 114):

Ten film **má být hezký** / Ten film je *prý* hezký.

Co že **se mělo stát?** / Co se *asi* stalo?

---

²⁵ Za razliku od subjektivne modalnosti objektivna modalnost pretpostavlja odnos između sadržaja iskaza i stvarnosti (Pranjeković/Badurina 2012: 620).

Mít u značenju izražavanja tuđeg mišljenja preuzet je iz jezičnih struktura njemačkog jezika koji ovu vrstu subjektivne modalnosti izražava pomoću modalnog glagola *sollen* (Helbig/Buscha 2017: 122):

Sie **soll** schon seit Jahren **krank sein** – Ona **má** už léta **být nemocná**.

3. Mít u značenju realizacije nepoželjne radnje

Pomoću glagola mít govornik iskazuje nezadovoljstvo zbog neuspješne realizacije neke poželjne radnje te je istovremeno ocjenjuje kao grešku koja dovodi do nepoželjnih posljedica (Šipková 1985: 118). Mít se u tim rečenicama pojavljuje u prošlom vremenu (perfektu, odnosno preteritu), vrlo rijetko u prezentu:

Měl jsi tu být včas, byl bys to viděl.

To **jste měli vidět**.

4. Mít u značenju vjerojatnosti

Glagolom mít možemo također izraziti vjerojatnost neke radnje, odnosno iskazati nadu da će se radnja ubrzo realizirati:

Odcházím, když **mají přijít**.

Má být přijat jako účetní.

5. Mít u značenju neodlučnosti

Semantička razina neodlučnosti postiže se postavljanjem pitanja koja su upućena samom govorniku i njegovom sugovorniku. Može se izraziti indikativom i kondicionalom bez promjene u značenju (Šipková 1985: 119):

Má (měl by) tam jít?

Co **mám koupit?**

Jak se jí **má** teď **podívat** do oči?

5.3.2. Imati i haben

U hrvatskom glagol imati u funkciji modalnog glagola zamijenjuje modalne glagole trebati, morati i htjeti (željeti) i uz sebe traži infinitiv:

morati: **Imaš to uraditi**.

Imate se javiti.

Imaš šutjeti.

trebati: Što ti to **ima značiti**?

Koliko **imam platiti**?

Imam otići u poštu.

htjeti (željeti): Što **imate reći**?

Haben u rečenicama modalnog značenja zamijenjuje glagol morati u potvrdnom, a smjeti i trebati u negiranom obliku. Uz sebe traži infinitiv i riječcu "zu":

morati: Ich **habe** viel **zu erledigen**.

Wir **haben** noch eine Stunde **zu fahren**.

Du **hast** **zu gehorchen**.

smjeti, trebati: Er **hat** hier **nichts zu befehlen**.

6. Posebnosti glagola IMATI

Zbog svoje polisematičnosti glagol imati odlikuju, osim već navedne tri najvažnije funkcije, i neka specifična značenja.

Anić u rječničkom članku kao 5. natuknicu navodi glagol imati u značenju *smatrati, držati* čija je uporaba ograničena na određene regije. Slovník spisovného jazyka českého također u članku pod 6. natuknicom navodi isto značenje:

Imati za zlo.

Mít někoho za přítele. Mít někomu něco za zlé.

U češkom jeziku navodi se glagol imati u značenju *poticati, siliti nekoga na nešto*:

Mít někoho k práci. Mít dítě k učení. Měl ho k tomu, aby přišel.

Duden u svom rječničkom članku navodi nekoliko posebnih značenja glagola imati:

a) *dobiti, biti dodijeljen komu*

Kann ich mal das Handtuch haben?

b) *učiti neki predmet u školi* (koristi se u razgovornom jeziku)

Wir haben Im Gymnasium Latein und Griechisch.

Iako Anić ne navodi ovo značenje, u hrvatskom jeziku ono također postoji:

U školi imamo informatiku. (učimo)

c) *nositi, koristiti (u vezi s modom)* što je tipično za razgovorni jezik:

Man hat wieder längere Röcke. Diesen Brauch hat man heute nicht mehr.

d) *uhvatiti, zgrabiti* (razgovorni jezik)

Die Polizei hat den Ausbrecher.

Ovo značenje (d) ima svoj ekvivalent u češkom:

Už ho (zloděje) mají.

e) *spavati s nekim, imati odnose s nekim* (koristi se u žargonu)

Er hat sie gehabt. Gestern Nacht hat sie ihn endlich gehabt.

U njemačkom i češkom jednojezičnom rječniku navodi se glagol imati za izražavanje da je nečega u dovoljnoj mjeri. U češkom uz glagol mít stoji infinitiv, a uz haben infinitiv i "zu":

Nicht zu essen haben. Viel zu tun haben.

Mít co jíst. Mít co dělat. Neměl tam koho poslat.

6.1. Povratni glagol mít se i sich haben

Bitna značajka glagola imati je da je on povratni glagol u češkom i njemačkom, ali ne i u hrvatskom jeziku. U povratnom obliku glagol mít i haben dobivaju sasvim druga značenja. Slovník spisovného jazyka českého navodi 3, a Duden 2 rječnička članka:

mít se: 1. živjeti u nekim okolnostima, biti u nekom stanju

Mít se dobře. Jak se máš?

2. spremati se kamo

Mít se k odchodu. Mít se k práci. K ničemu se nemá.

3. ponašati se prijateljski prema kome

Mít se k matce. Pořad se jenom kolem otce měla. Má se k ní jeden hoch.

sich haben: 1a. naljutiti se zbog čega (značenje iz razgovornog jezika)

Hab dich nicht so an.

1b. svađati se (također razgovorni jezik)

Die haben sich vielleicht wieder gehabt.

2. biti gotov, riješen (značenje koje se veže uz žargon)

Gib mir 50 € und damit hat sich's / die Sache hat sich.

6.2. Imati i mít u posvojno-rezultativnim konstrukcijama

„Pojava koja je u tijesnoj vezi s glagolskovidskim značenjem, a rubno i s posvojnošću jest i uporaba glagola imati i mít u takozvanom posvojnom perfektu koji se tvori od oblika glagola imati i glagolskog pridjeva trpnog, odnosno pasivnog participija“ (Kuna 2012: 94). Takva vrsta konstrukcije uobičajena je u zapadnoslavenskim jezicima, među koje ubrajamo češki, i u hrvatskom, iako se u hrvatskim gramatikama imati ne navodi kao pomoćni glagol (Kuna 2012: 94). Kuna (2012: 95) navodi da „se u ulozi posjednika pojavljuju živi i neživi referenti, ne postoje leksička ograničenja u vezi s glagolima od kojih se tvori trpni pridjev (pasivni particip), ali postoje neka gramatička ograničenja jer se u posvojno-rezultativnim konstrukcijama glagolski pridjev trpni (pasivni particip) tvori isključivo od svršenih glagola“.

Imamo razrađen plan.

Veliki trgovački centri **imaju postavljene** sigurnosne kamere.

Máme zaseto. Už mám uvaženo.

Posvojno-rezultativne konstrukcije dobile su ime po tome što u tim rečenicama u prvi plan dolazi rezultativnost. Drugim riječima, u njima se „govori o svršenoj prošloj radnji čiji rezultat postoji u trenutku izricanja te nastavlja postojati“ (Kuna 2012: 95). Za razliku od uobičajenog perfekta kojim se izriče radnja koja se dogodila i koja više ne traje, tim se konstrukcijama naglašava kako je učinak neke radnje relevantan i u trenutku njezina izricanja. Zbog toga nije nužno da u takvim konstrukcijama glagol imati i mít bude u prezentu, već može stajati u prošlom ili budućem vremenu (Kuna 2012: 95):

Svi beskućnici u gradu Zagrebu **imali su** / **imat će osiguranu** hranu i smještaj.

Zítbra **budu mít** kabát **ušítý**. Oni to už dávno **měli uděláno**.

6.3. Haben + prijedlozi

Duden u jedan poseban rječnički članak odvaja natuknicu glagola haben koji svoje značenje dobiva uz određene prijedloge. Neka od značenja nalaze svoje ekvivalente u hrvatskom i češkom jeziku. Prijedlozi koji se vežu uz haben su an, auf, bei, für, gegen, hinter, in, mit, von i vor:

Er wird schon merken, was er **an** ihr hat. (Već će shvatiti da ima koristi od nje.)

Er hat einen sehr spöttischen Ton **an** sich. (Podrugljiv je.)

Das hat er so **an** sich. (izraz čest u razgovornom jeziku: On je takav.)

Das hat nichts **auf** sich. (To nema smisla.)

Was hat es damit **auf** sich? (Što to treba značiti?)

Sie hatten ihren Sohn **bei** sich. (Poveli su sina sa sobom.)

Sie haben ihre Mutter **bei** sich. (Njihova majka živi s njima.)

Ich habe kein Geld **bei** mir. (Nemam novaca sa sobom.)

Die Sache hat einiges **für** sich. (U toj stvari ima nečeg dobrog.)

Was hast du eigentlich **gegen** mich? (Što imaš protiv mene?)

Er hatte alle **gegen** sich. (Svi su bili protiv njega.)

Sie hatte nichts **dagegen**, wenn er Freunde mitbrachte. (Nije joj smetalo što je poveo prijatelje.)

Er hat die Prüfung **hinter** sich/Má zkoušku za sebou. (Položio je ispit.)

In dieser Sache hat sie die ganze Partei **hinter** sich. (Cijela stranka je podržava.)

Etwas hat es **in** sich. (Nije to baš tako lako.)

Er hat etwas **mit** der Frau. (U vezi je s tom ženom.)

Er hats **mit** dem Fotografieren. (izraz iz razgovornog jezika: Uživa u fotografiranju.)

Der Besuch war nur zwei Tagen bei uns, sodass wir nur wenig **von** ihm hatten. (Posjet je bio prekratak da bismo imali neke koristi od njega.)

Er hat viel **von** seiner Mutter. (Jako je sličan majci.)

Von dem Vortrag hatte ich nur wenig (Imao sam malo koristi od predavanja.)

Er hat eine schwere Prüfung **vor** sich. (Očekuje ga težak ispit.)

Sie wissen wohl nicht, wen Sie **vor** sich haben? (Znate li tko stoji pred vama? Znate li s kim pričate?)

7. Frazemi s glagolom IMATI

Frazem je skup riječi sa ustaljenim značenjem koje je različito od zbroja značenja njegovih članova (HJP), a proučava ga znanstvena disciplina koja se zove frazeologija. Da bi neki skup riječi bio frazem, moraju biti ispunjeni određeni uvjeti: frazem se mora sastojati od barem dvije punoznačne riječi, kao spoj ne nastaje u govornom aktu, nego se uvijek reproducira kao postojana veza čije članove nije moguće ispustiti, ali ih je moguće zamijeniti značenjski sličnim leksemima:

- U frazemu imati duge prste ne možemo izostaviti dio *duge* jer imati prste više nije frazem.
- U frazemu imati na duši koga riječ *duši* možemo zamijeniti riječju *savjest* pri čemu ne dolazi do promjene u značenju.

U ovom odlomku stavljen je naglasak na frazeme koji u svom sastavu sadrže glagol imati, odnosno nemati. Jedan dio posvećen je frazemima u kojima je glagol imati (nemati) zamijenjen nekim drugim glagolom u barem jednom od triju jezika. Uz jednojezične rječnike kao literatura poslužili su *Hrvatski frazeološki rječnik* A. Menac, Ž. Fink-Arsovski i R. Venturine (2003), *Hrvatsko-češko-slovački frazeološki rječnik* A. Menac, D. Sesar i R. Kuchar (1990), *Hrvatsko-njemački frazeološki rječnik* R. Hansen, J. Matešića, J. Petermanna, S. Rittgassera, M. Steiger i I. Zimanji-Hofer (1988) te internetski rječnik seznam.cz (češko-njemački; njemačko-češki).

Frazemi u kojima se glagol imati kao sastavnica pojavljuje u sva tri jezika²⁶:

imati više sreće nego pameti – mít více štěstí než rozumu – mehr Glück als Verstand haben

imati u malom prstu što – mít v malíčku (malíku) něco – etwas im kleinen Finger haben

imati bube (bubice) u glavi – mít mouchy (brouky) v hlavě / mít švaba na mozku – Raupen (Graupen, Grillen) im Kopf haben / Schrullen haben

imati duge prste – mít dlouhé prsty – lange (krumme) Finger machen / klebrige Finger haben

imati glavu i rep – mít hlavu a pátu – Hand und Fuß haben

imati dvije lijeve ruke – mít obě ruce levé – zwei linke Hände haben

---

²⁶ U okruglim zgradama prikazana je mogućnost zamijene leksema bez promjene u značenju, dok su u uglate zgrade stavljene fakultativne sastavnice.

imati na zubu koga / imati pik na koga – mít na někoho spadeno – auf jemanden einen Pik haben

imati dobar nos za što – mít dobrý čich (nos) – eine feine Nase für etwas haben

imati jake živce – mít silné nervy – starke Nerven haben / Nerven wie Drahtseile haben

imati krov nad glavom – mít střechu nad hlavou – ein Dach über dem Kopf haben

imati putra na glavi – mít máslo na hlavě – Butter auf dem Kopf haben

imati glavnu riječ – mít hlavní slovo – das erste Wort haben

imati debelu (tvrdu) kožu – mít hroší kůži – ein dickes Fell haben

imati oštar jezik – mít ostrý jazyk / mít jazyk jako břitva – eine scharfe Zunge haben

imati u džepu (u šaci, u rukama) koga, što – mít koho, co v hrsti (v rukou, v moci) – jemanden in der Tasche haben / jemanden in der Hand haben

imati na vratu koga – mít na krku někoho – jemanden auf dem Hals haben

imati novaca (para) kao pljeve (blata) – mít peněz jako bláta (želez, šlupek) – Geld wie Heu haben

imati nepretek čega – mít něčeho nadbytek – etwas in Hülle und Fülle haben

imati pune ruke posla – mít plné ruce práce – alle Hände voll zu tun haben

imati na umu (pameti) koga, što – mít na paměti (mysli) někoho, něco – jemanden, etwas im Sinn haben

imati na duši (savjesti) koga – mít na svědomí někoho – jemanden auf dem Gewissen haben

imati merak na što – mít chuť na co – Lust auf etwas haben

imati sto (trista) muka s kim, čím – mít kříž s někým, něčím – seine Liebe Not mit jemandem, etwas haben

imati peh (smolu) – mít smůlu – Pech haben

imati sluha za što – mít sluch pro něco – ein feines Gespür für etwas haben

imati knedlu u grlu – mít knedlík v ústech – einen Kloß im Hals haben

imati u ruci sve adute – mít v ruce všechny trumpfy – alle Trümpfe in der Hand haben

imati [zrno] soli u glavi – mít kapku (špetku) rozumu – Grütze im Kopf haben

imati u vidu koga, što – mít v patnosti někoho, něco – jemanden, etwas im Auge haben

imati zlatne ruke – mít zlaté ruce – eine geschickte Hand haben

imati zlatno srce – mít zlaté srdce – ein goldenes Herz haben

imati slobodne ruke – mít volnou ruku / mít rozvazané ruce – freie Hand haben

imati kasno paljenje – mít dlouhé vedení – eine lange Leitung haben

imati pune gaće (hlače) – mít [strachy] plné gatě – die Hosen voll haben

imati i ptičjeg mlijeka – mít všechno až na ptačí mléko – alles in Hülle und Fülle haben

imati na srcu što – mít něco na srdci – etwas auf dem Herzen haben

imati pod sobom koga – mít někoho pod sebou – jemanden unter sich haben

imati svoje prste u čemu – mít prsty v něčem – die Finger im Spiel haben bei etwas

imati crno na bijelom što – mít něco černé na bílém – etwas schwarz auf weiß haben

imati suho grlo – mít sucho v krku – eine trockene Kehle haben

imati preko glave čega – mít nad hlavu (po krk) něčeho – jemanden, etwas dicke haben

[i] zidovi imaju uši – [i] stěny mají uši – [auch] die Wände haben Ohren

Frazemi u kojima se glagol imati kao sastavnica zamijenjuje drugim glagolom u barem jednom od triju jezika:

živjeti kao bubreg u loju – mít se jako prase v žitě – leben wie die Made im Speck

imati dugi jezik – být hubatý (až hanba) – ein Pappermaul sein /ein flinkes Mundwerk haben

biti na umoru – mít na kahánku / mít duši na jazyku – im Sterben liegen

imati petlju (petlje) – být smělý (statečný) – mutig (kühn) sein

skinuti s vrata koga, što – mít z krku někoho, něco – sich jemanden, etwas vom Hals schaffen

uzeti komu što za zlo – mít za zlé někomu něco – jemandem etwas übel nehmen

biti dobre / loše volje – mít dobrou / špatnou náladu – gute / schlechte Laune haben

sjediti na dvije stolice – sedět na dvou židlích / mít dvě želízka v ohni – zwischen zwei Stühlen sitzen / zwei Eisen im Feuer haben

biti dobra (meká) srca – mít měkké srdce – das Herz auf dem rechten Fleck haben

biti kratke (kokošje) pameti – mít slepičí rozum – ein Spatzenhirn haben

objesiti nos – mít nos s dírkami dolů – die Nase hängen lassen

držati na oku koga, što – mít na očích někoho, něco – jemanden, etwas im Auge haben

biti premazan svim mastima – mít za ušima – mit allen Wassern gewaschen sein

biti na rubu plača – mít plač (slzy) na krajíčku – dem Weinen nahe sein

smjerati što – mít něco za lubem – etwas im Schilde führen

biti zdrav kao drijen – mít dobrý (zdravý) kořínek – gesund wie ein Fisch im Wasser sein

biti na oprezu pred kim, čím – mít se na pozoru před kým, čím – bei (vor) jemanden, einer Sache auf der Hut sein

biti na dobru / zlu glasu – mít dobrou / špatnou pověst – einen guten Namen / Ruf haben / in einen schlechten Geruch kommen

to je u krvi komu – má to v krvi – etwas liegt jemandem im Blut

něšto je komu na vrhu jezika – někdo má něco na jazyku – jemand hat etwas auf der Zunge

srce je sišlo u gaće komu – mít srdce v kalhotách – jemandem fiel das Herz in die Hose

stvari stoje ovako – věci se mají tak a tak – so liegen die Dinge

ima ih kao mrava – je jich jako smetí – es gibt sie wie Sand im Meer

što na umu, to na drumu – co na srdci, to na jazyku – das Herz auf der Zunge haben²⁷

sad mi je sinulo! (sad znam!) – už to mám – ich hab's! (jetzt hab ich's!)²⁸

---

²⁷ Frazem kojemu nedostaje glagol u hrvatskom i češkom ekvivalentu (neoglagoljena rečenica).

Frazemi koji u svom sastavu sadrže glagol nemati ili imati (s negativnom konotacijom) u sva tri jezika :

nemati sve daske u glavi – nemít všech pět pohromadě – nicht alle beieinander haben / nicht alle Tasse im Schrank haben

nemati obraza – nemít kousek cti v těle – keine Ehre im Lein haben

nemati pojma (blage veze, dunsta o čemu) – nemít ponětí o něčem – keine Ahnung über etwas haben

nemati srca – mít tvrdé srdce – kein Herz haben / ein Herz von Stein haben

nemati ni prebijene pare – nemít ani halíř – keinen roten Heller haben

to nema smisla – nemá to smyslu – das hat keinen Sinn

Frazemi u kojima se glagol nemati zamijenjuje drugim glagolom u barem jednom od triju jezika:

ne biti pri zdravoj pameti – nemít zdravý rozum / nemít kusa rozumu – nicht ganz recht bei Verstand sein

nemati dlake na jeziku – mít dobře podřezaný jazyk / mít jazyk na pravém místě – kein Blatt vor dem Mund nehmen

ne cvjetaju ruže komu – nemít na růžích ustláno – nicht auf Rosen gebettet sein

nema ni žive duše – není ani živáčka – keine Seele ist zu sehen

nema mi druge [nego]... – nezbývá nic jiného [než]... – es bleibt keine andere Möglichkeit [als] ...

nema lijeka komu, čemu – není pomoci někomu, něčemu – gegen etwas ist kein Kraut gewaschen / jemandem ist nicht mehr zu helfen

nema konca ni kraja čemu – nemá konce kraje něco – etwas nimmt kein Ende

tko nema u glavi, ima u nogama – co není v hlavě, musí být v nohách – was man nicht im Kopf hat, muss man in den Beinen haben

---

²⁸ Niz u kojem jednino češki izraz už to mám spada u frazeme.

8. Zaključak

Ako pitate bilo koga na kugli zemaljskoj koliko dobro poznaje svoj jezik, odgovor će vjerojatno biti pozitivan. I ja sam bila jedna od njih. No pišući ovaj rad shvatila sam da tome uopće nije tako. Vrlo često nailazila sam na dileme, čak i trileme, preispitivala poznavanje materinjeg jezika do tih granica da više u ništa nisam bila sigurna i upravo to čini čar proučavanja jezika.

Zanimljivo je koliko su zapravo ova tri jezika međusobno povezana. Hrvatski, češki i njemački jezik ubrajamo u indoeuropsku jezičnu porodicu. Hrvatski i češki spadaju u slavenske, a njemački u germanske jezike. Sličnosti između češkog i hrvatskog jezika proizlaze iz činjenice da pripadaju istoj jezičnoj skupini. Međutim sličnosti između češkog i njemačkog te njemačkog i hrvatskog jezika treba prepisati s jedne strane povijesnim, a s druge graničnim dodirima.

Ovaj rad je pokušaj da se što bolje prikažu sličnosti i razlike koje proizlaze iz spomenutih podjela. Iako se na prvi pogled čini da je glagol imati jednostavan, detaljnijim proučavanjem dolazimo do zaključka da taj glagol nosi mnoga značenja i funkcije o kojima prije ne bismo niti razmišljali. Iz ovog rada može se izvući još jedan bitan zaključak: jezici su živi organizmi koji se rađaju, razvijaju i mijenjaju te su podložni raznim utjecajima.

9. Literatura

Primarna literatura:

Anić, V., 1998. *Rječnik hrvatskog jezika*. Treće prošireno izdanje. Zagreb: Novi Liber.

Duden, 2011. *Deutsches Universalwörterbuch*. 7., überarbeitete und erweiterte Auflage. Mannheim, Zürich: Dudenverlag.

Slovník spisovného jazyka českého. 1989. 2. vydání. Praha: Československá akademie věd. Ústav pro jazyk český.

Sekundarna literatura:

Bujas, Ž., 1999. *Veliki hrvatsko-engleski rječnik*. Zagreb: Nakladni zavod Globus.

Bujas, Ž., 2005. *Veliki englesko-hrvatski rječnik*. Četvrto izdanje. Zagreb: Nakladni zavod Globus.

Hansen-Kokoruš, R. et al., 1988. *Hrvatsko-njemački frazeološki rječnik*. Zagreb: Nakladni zavod Matice hrvatske.

Hasen- Kokoruš, R. et al., 2005. *Njemačko-hrvatski univerzalni rječnik*. Zagreb: Nakladni zavod Globus i Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.

Helbig, G. i Buscha, J., 2001. *Deutsche Grammatik*. Berlin i München: Langenscheidt KG.

Kordić, S., 2002. *Riječi na granici punoznačnosti*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.

Kuna, B., 2012. *Predikatna i vanjska posvojnost u hrvatskome jeziku*. Osijek: Filozofski fakultet Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku.

Menac, A. et al., 1998. *Hrvatsko-češko-slovački frazeološki rječnik*. 2., prošireno i dopunjeno izdanje. Zagreb: Zavod za lingvistiku Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Menac, A. et al., 2003. *Hrvatski frazeološki rječnik*. Zagreb: Naklada Ljevak.

Osmojezični enciklopedijski rječnik. 1995. Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža.

Pranjković I. i Badurina L., 2012. Načini izražavanja imperativnosti. U: S. Halilović. i M. Omerović, ur. *Bosanskohercegovački slavistički kongres I: Zbornik radova (knjiga 1)*. Sarajevo : Slavistički komitet i Filozofski fakultet u Sarajevu. Str. 619-628.

Ribarova, Z., 1991. *Pregled češke gramatike*. Zagreb: Sveučilišna naklada.

Rječnik hrvatskoga jezika. 2000. Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža i Školska knjiga.

Sesar, D., 2002. *Češko-hrvatski i hrvatsko-češki praktični rječnik*. Zagreb: Školska knjiga.

Sesar, D., 2001. Modalni modeli u hrvatskom i drugim slavenskim jezicima. *Suvremena lingvistika*. 51-52 (1-2), str. 203-218. <http://hrcak.srce.hr/16364> (Zadnje gledano 18.05.2017.)

Šipkova, M., 1985. The English equivalents of the Czech modal verb „mít“. *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity*. K (35), str. 109-121.

http://www.phil.muni.cz/plonedata/wkaa/BSE/BSE_1985-16_Scan/BSE_16_06.pdf (Zadnje gledano 10.03.2017.)

Tafra, B., 2005. *Od riječi do rječnika*. Zagreb: Školska knjiga.

Težak, S. i Babić, S., 1992. *Gramatika hrvatskoga jezika*. Zagreb: Školska knjiga.

Zovko Dinković, I., 2011. Egzistencijalni glagoli u hrvatskome. *Suvremena lingvistika*. 37 (72), str. 279-294. <http://hrcak.srce.hr/74669> (Zadnje gledano 10.03.2017.)

Intenetski izvori:

<http://canoo.net/> (Zadnje gledano 09.12.2016.)

<http://hjp.znanje.hr/index.php?show=main> (Zadnje gledano 18.05.2017.)

<http://hrvatskijezik.eu/glagoli/> (Zadnje gledano 06.08.2016.)

<http://pravopis.hr/> (Zadnje gledano 09.06.2017.)

<http://prirucka.ujc.cas.cz/> (Zadnje gledano 18.05.2017.)

<http://ssjc.ujc.cas.cz/> (Zadnje gledano 14.06.2017.)

<http://www.duden.de> (Zadnje gledano 18.05.2017.)

http://www.ucirna.cz/cestina/slovesa_obecne_informace.php (Zadnje gledano 06.08.2016.)

<https://de.wikipedia.org/wiki/Verb> (Zadnje gledano 06.08.2016.)

<https://www.seznam.cz/> (Zadnje gledano 18.05.2017.)

10. Sažetak na češkom jeziku (Shrnutí)

Tato diplomová práce spočívá v srovnání slovesa mít v chorvatském, českém a německém jazyce. Abychom lépe rozuměli, které významy a funkce sloveso mít má, na začátku jsou uvedeny hlavní vlastnosti tohoto slovesa.

Hlavní část věnována je třem hlavním funkcím: sloveso mít jako sloveso, které vyžaduje 2. nebo 4. pád („padové sloveso“), mít ve významu „existence“ a „lokalizace“ a jako modální sloveso. Protože každý z tří jazyků má vlastní pravidla a normy, vyskytují se v práci také odchylky od těch pravidel.

Poslední část se skládá z ustálených slovních spojení, které obsahují sloveso mít. Vybrány jsou ty nejběžnější, na které narazíme v každodenním životě.

Klíčová slova: sloveso mít, funkce, ustálené slovní spojení.